

Вірність "січовому товариству" нерозривно перепліталась з почуттям дружби, бойового побратимства. Дружба в козацькому етосі вважалась найвищим, найдосконалішим, найшляхетнішим людським почуттям.

Характерною рисою козацького етосу був певний аскетизм, вимога ставити суспільні інтереси вище особистих, щедрість. Козацькі чесноти виступали як риси набуті, результат постійного самовдосконалення. Козаками не народжувались, козаками ставали. Вправи у військовій майстерності, зусилля, щоб слідувати прикладу героїв, старших товаришів – необхідна складова життя козака. Він має ставити перед собою нові і нові цілі, щоб піднятись до рівня тих, кого оспівують в думах.

Таким чином провідними рисами козацького етосу є: демократичність, пріоритет особистих якостей, досягнень над походженням, мужність, розум, релігійність – не зовнішня, а внутрішня, патріотизм, вірність друзям, зневага до матеріальних благ, накопичення майна. Рицарський етос був нормативним в козацтві, основою життя козаків. Козак був ідеалом українського етносу, зразком для наслідування. Усна народна творчість сприяла закріпленню норм козацького етосу в народній культурі; ці норми стали обов'язковими для більшості українського народу..

Норми рицарського етосу, характерні для козацтва, стали основою світогляду Г. Сковороди, здійснили величезний вплив на його антропологічні погляди. Козацький етос, на цінностях якого виховувався Г. Сковорода, дав йому той зразок, еталон, який він пізніше осмислив і розвинув у своїй філософії. Це постійна робота над собою максимальна реалізація своїх талантів, сил в земному житті, усвідомлення власної самості, гідності. І це все виступає як спосіб служіння вищим цінностям – Богу і Бітчизні. Філософ поєднав козацький етос з ідеями античної філософії, просвітницьким баченням людини, закладених в неї можливостей і поклав в основу свого ідеалу "Духовної людини". Якщо козацький етос підтримував волелюбний дух українського народу, стимулював постійну боротьбу за волю, то сковородинський етос є дієвим для людей як фізичної, так і розумової праці. Мова іде про концепцію "срідної праці".

Філософія, особливо антропологія Г. Сковороди виступають як філософська рефлексія козацтва у особі його представника над своїм життєвим ідеалом.

**О.Г. Найдьонов, доц.,
Херсонський національний технічний університет**

ПРО НОВУ ПАРАДИГМУ ПЕРІОДИЗАЦІЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ – ДЕРЖАВНИЦЬКУ

Прийшов час запровадити новий підхід до періодизації української філософської думки, який був неможливим ще якихось два десятка років тому. Протягом останніх двох десятиліть української державності основна маса досліджень – хоч і йшла за інерцією невідворотно відходячої в небуття радянської традиції – все ж готовала зміну дослідниць-

кого підходу. Інерція дослідників філософської спадщини нашого народу була викликана гіпнотичною дією праць багатьох авторитетних мислителів, методологічні підходи яких були обмежені колоніальними рамками України і тиском імперської парадигми.

Періодизація української філософської думки, що склалася з імперських часів характерна своєю непослідовністю, що зрозуміла для ситуації, того, добре знайомого багатьом з нас, часу. Низький уклін історикам української філософії, що в ті часи, винаходячи різні формулювання все ж вели, наскільки це тоді було можливо, дослідження філософської думки українського народу. Проте прийшов час для нових підходів у питанні періодизації історії української філософської думки.

Взагалі, що мається на увазі, коли говоримо про періодизацію, що дісталася нам у спадок від мислителів, які вели науковий пошук далекий від вільного, під пильним оком окупаційної адміністрації? Мова йде про те, що навіть в сучасних підручниках з історії української філософської думки [напр., Історія філософської думки в Україні / Огородник І.В. та ін. – К.: Вища шк. 1999. – 543 с.] перша тема формулюється за державною ознакою – філософська думка Київської Русі. А далі? Далі – ренесансний гуманізм, реформаційні вчення, братські школи, Києво-Могилянська академія, український романтизм, академічна філософія. Але ж це вже інший поділ – поділ за культурологічною ознакою. Далі в підручнику знову відхидає від взятої ознаки поділу: філософія в Україні радянської та пострадянської доби.

Приблизно майже така ж ситуація і в інших підручниках і посібниках з історії української філософської думки. Безсумнівно непросто звести до одного знаменника світоглядно-філософський пошук кращих представників одного із найпередовіших народів світу чи підвести під одну ознакою відповіді на виклики свого часу в різні періоди буття української нації. Остаточно формалізувати історію української філософської думки за однією ознакою навряд чи кому вдасться та це мабуть і не потрібно.

Проте пропозиція зробити періодизацію історії української філософської думки з акцентом на якісь означення, а саме на державницькій вбачається конче необхідною. Таким чином, можна вперше подивитися на історію філософської думки українців крізь призму державності української, нестачею якої хворіє частина громадян України.

Періодизація української філософської думки на основі державницької парадигми має наступний вигляд:

- Світоглядні особливості борисфенітів у V-I ст. до Різдва Христового.
- Особливості світорозуміння русичів-українців Київської Русі у першому тисячолітті.
- Філософська думка періоду Київської Русі XI-XIII ст.
- Філософська думка періоду Галицько-Волинської Русі XIII-XIV ст.
- Філософська думка періоду Великого Русько-Литовського князівства XIV-XVI ст.
- Філософська думка періоду польського поневолення XVI – перша половина XVII ст.

- Філософська думка періоду Козацько-гетьманської держави середина XVII – кінець XVIII ст.
- Філософська думка періоду російського поневолення XVIII – початку ХХ ст.
- Філософська думка періоду Української Народної Республіки 17-20-й рр. ХХ ст.
- Філософська думка періоду окупації комуністичною Росією 20-30 роки ХХ ст.
- Філософська думка періоду окупації фашистською Німеччиною у 40-х роках ХХ ст.
- Філософська думка періоду радянської окупації – друга половина ХХ ст.
- Філософська думка періоду відновлення української державної самостійності кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Русичам-українцям дві тисячі років. Доказом цього є зокрема "Велесова книга" – Біблія українського народу – літературна пам'ятка нашого нації IX століття. Не дивлячись на відчайдушні спроби, визнати її підробкою, все більше з'являється доказів її автентичності та двохтисячолітнього віку українського народу, правильне ім'я якого – русичі.

Борисфеніти – назва періоду формування нашого народу. Це як би той етнічний матеріал на основі якого йшло безпосереднє формування етносу русичів-українців. Їх агарний календар, сонячна релігія вплинула на світовідчуття русичів.

Соціальна історія нашого народу розпочалася у 65 році, коли у Київ прибув апостол Андрій Первозваний. Саме апостол Андрій, зупиняючись тут, як оповідає нам літописець, благословив Київ, встановив хрест, передрік велику славу міста і сказав: "На цих горах засяє благодасть Божа!" Більшовицькі (і не тільки) атеїсти штучно зменшили вік Києва з метою антихристиянської пропаганди та ще додали що буцімто це лише легенда (як і з "Велесовою книгою"). Однак нісенітницею є саме вигадка про те, що міста не було. Бо до кого тоді промовляв святий Андрій, якщо ніякого людського поселення не було?

Політична історія русичів розпочалася у V ст. за князів Кия, Щека, Хорива і сестри їх Либідь, коли їх дружини в складі війська гунів, очолюваних легендарним Атилою розгромили війська Західної Римської імперії у Каталаунській битві у 451 році. Західна історіографія намагається применшити роль і участь війська русичів, називаючи їх остготами. Пов'язано це з тим, що готи два століття – з II до IV перебували на землях русичів і обкладали їх великою даниною. Саме гунам маємо бути вдячними, які звільнili наші землі від ненависних русичам готів.

Наслідком Каталаунської битви стало припинення існування Західної Римської імперії, вільний розвиток християнського вчення, за що переслідували римські імператори. Епоха античності закінчилася.

Державна історія русів розпочинається з IX ст. від князя Олега – 882 р. Князь Олег фактично відновив втрачену державність Київської Русі. Далі хрестоматійний виклад історії української нації аж до ХХ ст.

Не дивлячись на те, що Українська Народна Республіка проіснувала декілька років, необхідно окремо виділити період цей період, тому що він знайшов своє філософське осмислення у працях багатьох дослідників. Існування УНР має також самостійне світоглядне та історико-філософське значення.

Період окупації Україною більшовицькою Росією зрозумілий – Радянський Союз було утворено пізніше ніж зруйновано українську державу. Окупували не росіяни – вони самі зазнали лиха, а інтернаціональні покидьки, що прийшли до влади в результаті більшовицького перевороту в Росії.

Виділення окупації України фашистською Німеччиною покликане глибше розібратися в тому, що фашизм і комунізм це ягоди одного поля.

Потім наступив період радянської окупації [Режим доступу: <http://memorial.kiev.ua/expo>].

Наповнення конкретним змістом кожної вказаної теми – напрям по дальшої наукової праці.

В.Ю. Омельченко, студ., КНУТШ, Київ

ФЕНОМЕН НЕПЕРЕКЛАДНОСТЕЙ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ФІЛОСОФСЬКІЙ МОВІ: ПОНЯТТЯ "ПРАВДА" У ФІЛОСОФІЇ ПРАВА (К. НЕВОЛІН, П. ЮРКЕВИЧ, Б. КІСТЯКІВСЬКИЙ)

Однією з ключових проблем сучасного філософського дискурсу є проблема неперекладностей, яку можна вирішити у живому процесі діалогічності та за умов об'єднання зусиль практичної та теоретичної філософії. Постаті минулого постають кожна зі своїм догматичним акцентом, специфічним, замкненим термінологічним словником, нам необхідно розвивати філософську мову, яка б стала не абстрактним конструктом, а була в живому взаємозв'язку з буденною мовою, відображала практичну дійсність, містила значення, походження, витоки, тобто історію терміна, була чіткою, ясною і зрозумілою.

Характерною рисою, спільною для київських філософів права є тенденція тлумачення права як пошуку однічної ідеї правди, що знаходить своє підтвердження у філософії права К. Неволіна (1806–1855), П. Юркевича (1826–1874) і Б. Кістяківського (1868–1920). Однак поняття "правда" не можна перекласти одним терміном. Слово правда означає не тільки істину, але і справедливість. Акцент припадає саме на друге значення при розгляді слів однокорінних правді – право, справедливість, правосуддя. Так, К. Сігов акцентує увагу на тому, що на всіх мовах моральні і юридичні поняття виражуються словами або однаковими, або похідними від одного коріння, *jus i justitia* як російське "право" і "правда", нім. *Recht i Gerechtigkeit*. Соловйов визначає правду "як відношення повинності до всього" [Сігов К. Правда // Vocabulaire Européen Des Philosophies Dictionnaire des intraduisibles sous la direction de Barbarq Cassin Edition du Seuil / Dictionnaires Le Robert, 2004]. Один з послідовників Соловйова Семен Франк в написаній німецькою мовою статті "Російський світогляд" (1925) зауважив, що в російській мові існує дуже ха-

КІЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ДНІ НАУКИ

ФІЛОСОФСЬКОГО ФАКУЛЬТЕТУ – 2011

МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ
(20–21 КВІТНЯ 2011 РОКУ)

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ ТА ВИСТУПІВ

ЧАСТИНА 2

Редакційна колегія: А.Є. Конверський, д-р філос. наук, проф., чл.-кор. НАН України (голова); С.В. Руденко, канд. філос. наук, доц. (відп. секр.); І.С. Добронравова, д-р філос. наук, проф.; В.Ф. Цвих, д-р політ. наук, проф.; А.М. Лой, д-р філос. наук, проф.; В.І. Лубський, д-р філос. наук, проф.; В.І. Панченко, д-р філос. наук, проф.; А.О. Приятельчук, канд. філос. наук, доц.; М.Ю. Русин, канд. філос. наук, проф.; П.П. Шляхтун, д-р філос. наук, проф.; В.І. Ярошовець, д-р філос. наук, проф.

*Рекомендовано до друку
вченого радиою філософського факультету
(протокол № 8 від 28 лютого 2011 року)*

"Дні науки філософського факультету – 2011", Міжн. наук. конф. (2011 ; Київ). Міжнародна наукова конференція "Дні науки філософського факультету – 2011", 20–21 квіт. 2011 р. : [матеріали доповідей та виступів] / редкол. : А. Є. Конверський [та ін.]. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2011. – Ч. 2. – 191 с.

Адреса редакційної колегії: 01601, Київ, вул. Володимирська, 60, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, філософський факультет; ☎ (38044) 239 31 94

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали. Рукописи та дискети не повертаються.

ЗМІСТ

Секція "УКРАЇНСЬКА ФІЛОСОФІЯ ТА КУЛЬТУРА: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ"

Антоненко М.В.	
Просторово-часові уявлення у міфологічному світогляді жителів українського Полісся	3
Беспалько Ю.С.	
Роль М. Драгоманова у формуванні позитивістської традиції в Україні	5
Бондаренко К.Є.	
Імпліцитна форма міфу. Психологічний аспект міфу в роботі З. Фрейда "Totem і табу"	6
Вдовиченко Г.В.	
П. Демчук як дослідник українських філософії та філософської культури	8
Винник-Остапишин В.Р.	
Ключові етапи становлення українського модернізму	11
Возна Т.А.	
М. Смотрицький – представник острозьких книжників	13
Галань Н.В.	
Критика як спроба експлікації діалогу: український філософський простір 1920-30 рр.	15
Герасимчук В.А.	
Філософія українського романтизму: архетипно-ментальне обґрунтування	17
Долін О.В.	
Поетика експресіонізму в українській літературі 20–40-х рр. ХХ ст.	19
Ємець Н.А.	
Людина бароко у філософських вченнях Києво-Могилянської академії	21
Загудаєва О.А.	
Міф та казка: компаративний аналіз	23
Застольська В.В.	
Масова культура в сучасній соціокультурній реальності	24
Застольська В.В.	
Українська масова культура та її маніпулятивний потенціал	25
Зелена А.С.	
Ціннісні орієнтири моделі виховання епохи Київської Русі	26
Ільїна О.Ю.	
Філософська концепція Сергія Подолинського	28

Ковтун Ю.В.	
Соціокультурні засади українського традиціоналізму ХХ ст.....	29
Кучмій О.В.	
Яків Колубовський про самобутність вітчизняної філософії.....	32
Лисоколенко Т.В.	
Сутність самопізнання в творчості Віталія з Дубна	33
Луцишин Г.І.	
Етнічні та політичні фактори у розвитку сучасної української нації	35
Матюхіна О.А.	
Вплив козацького етосу на філософію Г. Сковороди	36
Найдьонов О.Г.	
Про нову парадигму періодизації історії української філософської думки – державницьку	38
Омельченко В.Ю.	
Феномен неперекладностей у вітчизняній філософській мові: поняття "правда" у філософії права (К. Неволін, П. Юркевич, Б. Кістяківський)	41
Романюк О.В.	
Солоницька трагедія через призму сучасної свідомості	43
Руденко С.В.	
Поняття раціональної реконструкції в історії української філософії	45
Садовникова Д.В.	
Фольклористична діяльність М. Лисенка у комунікаційному процесі на ниві національно-культурного відродження	46
Сапон-Аблязова Л.В.	
Теорія романтичного вітажму М. Хвильового і творчість неокласиків (20–30 роки ХХ ст.)	47
Семикрас В.В.	
Синтетична концепція пізнання права Богдана Кістяківського	49
Смольницька О.О.	
Філософські засади софійності та маріології в інтерпретації літературознавців Київського університету (на матеріалі праць Д. Чижевського)	50
Соколіна О.В.	
Проблема двомовності в Україні	52
Сторожук С.В.	
Специфіка етнопсихологічного підходу до тлумачення нації у творчості О. Потебні	55
Стоян Д.В.	
Поняття "воля" в історіософії та теоретичній філософії Ю.І. Вассияна	57
Суржик І.О.	
Вплив міфологічного світогляду на формування духовної культури українського етносу (за роботами М.Я. Данилевського та Л.М. Гумільова)	59

Ткаченко Н.О.	
Функції та властивості масової культури.....	60
Угляр Я.Ю.	
I. Гізель та ранньомодерна духовна культура	63
Уліцька К.В.	
Шляхи формування ідеологеми Київ – другий Єрусалим.....	65
Холоденко Н.В.	
Естетико-психоаналітичні дослідження творчості та особистості Т. Шевченка початку ХХ століття.....	68
Шморгун О.О.	
Рецепція ідей Ф. Ніцше у творчості В. Винниченка: екзистенційний вимір	70
Якубович М.М.	
Арабська та українська філософія: порівняльний аналіз смыслових основ	72
 Секція "УКРАЇНОЗНАВСТВО"	
Авер'янова Н.М.	
Роль мас-медіа у контексті ґендерного виховання	75
Бойко С.	
Українознавство як засіб самопізнання і самотворення українського народу	77
Воропаєва Т.С.	
Європейська ідентичність громадян України в контексті цивілізаційного підходу	79
Газізова О.О.	
Українознавчий контекст етнонаціонального розвитку Криму в умовах незалежності України.....	81
Грабовська І.М.	
Гендерна політика сучасної Української держави як приклад реальних досягнень періоду незалежності	84
Даренська В.Ю.	
Людинотворча функція українського народного мистецтва	86
Ергемлідзе М.З.	
Проблеми національної самоідентифікації національних меншин України	88
Ємець Т.М.	
Павло Чубинський – визначна постать доби українського ренесансу другої половині ХІХ століття	90
Кагамлик С.Р.	
Державницькі концепції української православної церковної еліти XVII – XVIII ст.: сутність та еволюція	92
Калач В.М.	
Становлення і розвиток релігійної ідентичності українців	94

Кобченко К.А.	
Маловідомі сторінки жіночої історії Київського університету (діяльність Інституту повивального мистецтва).....	97
Ковтун Л.І.	
Колористичні проекції інформаційної реальності	99
Лесєв І.В.	
Тероризм та ісламізація України: проблематика та загрози розповсюдження	101
Литвиненко О.В.	
Проблема інформаційної безпеки та предметне поле українознавства	103
Мовчан Т.	
Етичні аспекти діяльності народних обранців: досвід Канади та українська реальність	105
Обушний М.І.	
Етнополітична парадигма еволюції назви "Русь"	107
Отрошко Л.Г.	
Термінологічний апарат природничого напряму наукового українознавства в контексті філософських досліджень	109
Панченко М.Г.	
Протестантизм в Україні на сучасному етапі в дослідженнях вітчизняних науковців: тенденції та перспективи	112
Пархоменко Н.В.	
Проблема української трудової міграції в контексті сучасного українознавства	113
Роздайбіда Л.Г.	
Етнічна ідентичність в умовах глобалізації: український контекст	116
Сорочук Л.В.	
Усна народна творчість як основа етнокультури українців	118
Стефаненко Н.І.	
Динаміка ментальних форм гармонізації переживань українців	121
Тонха О.Г.	
Соціально-ментальні труднощі становлення ідеології української державності у ХХ ст. (на матеріалах досліджень українських вчених)	123
Трегубенко Т.Г.	
Києво-Могилянська академія як центр формування українських музичних кадрів козацької доби	125
Цуркан М.О.	
Ідея насилля у державницьких концепціях представників української політико-філософської думки	127

Чабанов В.Г.	
Глобалізаційний вплив	
на етнокультурну самоідентифікацію українців.....	129
Шептицька Т.Л.	
Україна й українство у творчому доробку Івана Кошелівця	131
Секція	
"ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ І КУЛЬТУРОЛОГІЯ"	
Артьох В.В.	
Фігури темпоральності в історії мистецтва Алоїза Рігеля.....	133
Арцишевська О.Р.	
Культурне середовище як передумова самоідентифікації соціального суб'єкта.....	135
Бігла О.В.	
Національна та європейська культурна ідентичність в контексті європейської інтеграції	137
Гураль І.Б.	
Кіберкультура як соціокультурний феномен та новий вектор сучасного мистецтва	138
Даренський В.Ю.	
Діалог як універсалія культури.....	140
Дробович А.Е.	
Спроба означення засновків сучасного гедоністичного дискурсу.....	143
Дружинина Е.С.	
Понятие "вечный образ" в контексте архетипического.....	144
Ершова-Бабенко И.В.	
Постнеклассические следствия для культурологии как науки, ее теоретических, методологических и предметных установок в русле психосинергетики и альфалогии	146
Карповець М.В.	
Іронія у творі "Він і вона" Ольги Кобилянської в контексті транс-дискурсивності	147
Комісар Л.П.	
Еволюція ідеї інтертекстуальності в світлі сучасної інтегральної парадигми наукового знання.....	150
Ляшенко Н.В.	
Методологія формальної школи аналізу як спосіб інтерпретації мистецтва.....	152
Марцинишин К.І.	
Формування феномену панк-культури в контексті соціокультурних змін	154
Марчук Е.Ю.	
Восприятие визуального образа.	
"Смерть фотографии" в философии Р. Барта.....	157
Мельник О.Г.	
Бойовий гопак – культурна спадщина України	159

Осадча Л.В.	
Текст: між фізичним та смысловим простором	161
Павко А.І.	
Наука як соціокультурний феномен.....	163
Пархоменко І.І.	
Гуманітарний потенціал культурного туризму	165
Розова Е.О.	
Г.П. Федотов как философ культуры.....	167
Савчин Г.В.	
Система символів декадансу культури як проект творчості нових форм	168
Салагацкая А.В.	
"Визуальный поворот" в культуре рубежа тысячелетий.....	171
Танцюра І.М.	
Візуальність і уява як основні складові ритуальних та медіа театрів	172
Тарасенко І.В.	
Інфо-сфера та техно-сфера	174
Ульянова М.А.	
Проблема чувственности в эrotической культуре XX века	176
Фоменко К.А.	
Амбівалентність відчуження в сучасній культурі	178
Хитрова С.Ф.	
Культурный анализ в интерпретативной антропологии	180
Шаровська Н.Б.	
Проблема естетизма в російській релігійній філософії початку 20 ст.	182
Шевченко О.В.	
Проблема інтертекстуальності: особливості культурологічного аналізу	184